

CC Tax Advisory: ANAF a dus digitalizarea la absurd-contestația unui contribuabil a fost respinsa cu articole de lege inventate de inteligența artificiala

Cazul contribuabilului a carui contestație a fost respinsa de ANAF prin invocarea de articole de lege inventate de catre inteligența artificiala aduce în discuție problematica modului în care ANAF folosește digitalizarea și tehnologiile moderne în relația cu contribuabilii. Cum putem avea încredere în modul în care este stabilita grila de risc, daca vedem ca ANAF nu știe sa foloseasca inteligența artificiala corect? Cum putem avea încredere în declarațiile precompletate, daca vedem ca ANAF nu știe sa foloseasca noile tehnologii corect?

CC Tax Advisory a mai atras atenția și în trecut asupra faptului ca procesul de digitalizare pe care ANAF își propune sa-l parcurga nu trebuie sa devina o povara suplimentara pentru contribuabili și nu trebuie sa se traduca în costuri administrative suplimentare, precum verificare declarațiilor precompletate de catre ANAF.

Acum, toate aceste rezerve și îngrijorari trebuie privite într-o lumina noua: pâna acum banuiam ca tehnologia va pune probleme ANAF, acum avem cel puțin un caz concret în care aceasta banuiala este realitate.

Un antreprenor român a descoperit recent ca ANAF i-a respins contestația fiscala invocând articole de lege care nu exista, hotărâri judecatorești inventate sau practici ale unor organisme internaționale inexistente, toate generate de un sistem de inteligența artificiala, dupa cum a relatat mass-media.

CC Tax Advisory considera ca aceasta practica constituie o încălcare a cadrului juridic european aplicabil sistemelor de inteligența artificiala și a drepturilor fundamentale ale contribuabililor, și solicita ANAF, Ministerului Finanțelor și Autoritatea Naționala de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal (ANSPDCP), sa inițieze de urgența o ancheta administrativa și sa clarifice public în ce masura și în ce condiții sunt utilizate sisteme AI în procedurile de soluționare a contestațiilor fiscale, dar și în ceea ce privește stabilirea riscului fiscal și a calculului deciziilor de impunere emise.

Cornelia Nastase, CEO CC Tax Advisory: "În lumina acestui caz, pur și simplu nu putem ști cât de extins este fenomenul. Poate a fost un caz singular, dar acest lucru este foarte improbabil. Iar discuția nu este doar despre folosirea AI-ului la redactarea documentelor prin care sunt respinse contestațiile contribuabililor, ci și despre folosirea AI-ului în stabilirea riscului fiscal și chiar în modul de calcul al obligațiilor pe care ANAF considera ca trebuie sa le impuna contribuabililor. În ultima perioada, conducerea ANAF a vorbit despre folosirea algoritmilor și a inteligenței artificiale în analiza volumului uriaș de date pe care ANAF le colecteaza. Acum, avem toate motivele sa ne întrebam despre cât de corect sunt folosite aceste noi tehnologii. Devine esențial transparența calcului de risc fiscal, pentru ca nu putem sa avem încredere ca ANAF a calculat corect riscul unui contribuabil, sau a lasat AI-ul sa halucineze."

Regulamentul (UE) 2024/1689 privind inteligența artificiala (AI Act), intrat în vigoare în august 2024 și aplicabil direct în toate statele membre, clasifica drept sisteme de inteligența artificiala cu risc ridicat orice aplicație utilizata de autorități publice în procese administrative care afecteaza în mod semnificativ drepturile persoanelor fizice sau juridice. Adica, care afecteaza inclusiv procedurile fiscale și soluționarea contestațiilor.

AI Act impune obligații precum:

- Supraveghere umana efectiva: sistemele AI cu risc ridicat trebuie sa permita și sa implice supravegherea umana reala, nu formala. Un funcționar care citește și semneaza rezultatul oferit de catre AI fara sa verifice independent temeiurile juridice invocate nu îndeplinește condiția de supraveghere umana în sensul Regulamentului.

- Acuratețe și robustețe: sistemele AI utilizate în decizii cu impact juridic trebuie să fie suficient de robuste pentru a nu produce erori care afectează drepturile persoanelor. Un sistem care fabrică articole de lege și hotărâri judecătorești inexistente nu îndeplinește, în mod evident, niciun standard de acuratețe prevăzut de Regulament.
- Transparența: operatorii sistemelor AI cu risc ridicat sunt obligați să informeze persoanele afectate cu privire la utilizarea acestor sisteme. Contribuabilul care primește o decizie ANAF are dreptul să știe dacă aceasta a fost generată sau asistată de un sistem AI.

La acestea se adaugă articolul 22 din Regulamentul GDPR (Reg. UE 2016/679), care garantează dreptul oricărui persoane de a nu fi supusă unei decizii bazate exclusiv pe prelucrare automată, atunci când decizia produce efecte juridice semnificative, cum este, în mod evident, respingerea unei contestații fiscale.

Peste toate aceste elemente se adaugă și prevederile Codului de procedură fiscală care ca orice act administrativ-fiscal trebuie să conțină motivele de fapt și temeiul de drept, nu ca cerința formală, ci ca cerința de fond a legalității actului. Practica constantă a instanțelor de contencios administrativ a statuat că un act motivat pe temeiuri juridice inexistente sau neverificabile este lovit de nelegalitate și poate fi anulat.